

Spelling

Groep 7
Blok 5

Pit

ThiemeMeulenhoff

Naam

Spelling

Basis • Groep 7 • Blok 5

Woordpakket 17, 18, 19 en 20

Picto's

Deze opdracht doe je als je tijd hebt.

Deze opdracht doe je alleen.

Deze opdracht doe je samen.

Deze opdracht doe je in een groepje.

Deze opdracht doe je met de hele klas.

Dit is een bewegingsopdracht.

Deze opdracht schrijf je op een blaadje.

Knipstrategie

Luisterstrategie

Onthoudstrategie

Ook-zo-strategie

Regelstrategie

Werkwoord

Blok 5

.....
Doelenkaart

Hoe gaat het?

- ☐ Ik moet het nog leren.
- ☐ Ik moet het nog oefenen.
- ☐ Ik kan het!

Woordpakket 17 Werkwoordspelling

- Ik kan het **voltooid deelwoord** en **het hele werkwoord** goed schrijven. ☐ ☐ ☐
- Ik kan zelf nieuwe **voltooid deelwoorden** en **hele werkwoorden** bedenken. ☐ ☐ ☐

Woordpakket 18 Woorden met ch en cht

- Ik kan woorden met **ch** en **cht** goed schrijven. ☐ ☐ ☐
- Ik kan zelf woorden met **ch** en **cht** bedenken. ☐ ☐ ☐

Woordpakket 19 Engelse en Franse leenwoorden

- Ik kan **Engelse** en **Franse leenwoorden** goed schrijven. ☐ ☐ ☐
- Ik kan zelf **Engelse** en **Franse leenwoorden** bedenken. ☐ ☐ ☐

Woordpakket 20 Woorden met een trema

- Ik kan woorden met een **trema** goed schrijven. ☐ ☐ ☐
- Ik kan zelf woorden met een **trema** bedenken. ☐ ☐ ☐

- Ik leer het **voltooid deelwoord** en het **hele werkwoord**.

woordenboekvorm

pv +

→ volt dlw →

zwakke ww:

ge + ik-vorm + **d/t**
(**'t kofschip**)

sterke ww:

ge + **en** aan het eind

→ hele ww →

woordenboekvorm

Werkwoorden

werken

(pv +) **gewerkt**
(pv +) werken

wennen

(pv +) **gewend**
(pv +) wennen

laten

(pv +) **gelaten**
(pv +) laten

lopen

(pv +) **gelopen**
(pv +) lopen

wachten

(pv +) **gewacht**
(pv +) wachten

zaaien

(pv +) **gezaaid**
(pv +) zaaien

vallen

(pv +) **gevallen**
(pv +) vallen

ruiken

(pv +) **geroken**
(pv +) ruiken

botsen

(pv +) **gebotst**
(pv +) botsen

organiseren

(pv +) **georganiseerd**
(pv +) organiseren

dwingen

(pv +) **gedwongen**
(pv +) dwingen

wegen

(pv +) **gewogen**
(pv +) wegen

missen

(pv +) **gemist**
(pv +) missen

verven

(pv +) **geverfd**
(pv +) verven

nemen

(pv +) **genomen**
(pv +) nemen

liggen

(pv +) **gelegen**
(pv +) liggen

wensen

(pv +) **gewenst**
(pv +) wensen

bonzen

(pv +) **gebonsd**
(pv +) bonzen

zwerven

(pv +) **gezworven**
(pv +) zwerven

opstijgen

(pv +) **opgestegen**
(pv +) opstijgen

De persoonsvorm + het voltooid deelwoord De persoonsvorm + het hele werkwoord

Elke zin heeft een persoonsvorm. Naast de persoonsvorm kan er nog een ander werkwoord in de zin staan:

- 1) het **voltooid deelwoord** of
- 2) het **hele werkwoord**.

Voorbeeld:

Ik heb **gewerkt** – jij hebt **gewerkt** – hij/zij heeft **gewerkt** – wij/jullie/zij hebben **gewerkt**
pv = heb / hebt / heeft / hebben
volt dlw = gewerkt

1 Persoonsvorm + voltooid deelwoord (volt dlw)

Naast een persoonsvorm van **hebben**, **zijn** of **worden** kan er een ander werkwoord in de zin staan: het **voltooid deelwoord**. Een voltooid deelwoord begint meestal met **ge**.

Voorbeeld:

Ik heb **gewart** – jij/hij/zij hebt/heeft **gewart** – wij/jullie/zij hebben **gewart**
pv = heb/hebt/heeft/hebben
volt dlw = gewacht

Een voltooid deelwoord van een zwak werkwoord eindigt op **t** of **d**: gewerk**t** - gewend**d**.

Een voltooid deelwoord van een sterk werkwoord eindigt op **en**:
gelat**en** - gelop**en**.

Schrijfaanwijzing voltooid deelwoord

zwakke werkwoorden → Schrijf **ge** + ik-vorm + **t/d**.

Hoor je bij het voltooid deelwoord **/t/** aan het eind?

Maak het voltooid deelwoord langer. Hoor je **/d/**, schrijf het voltooid deelwoord met **d** aan het eind. Twijfel je? Gebruik dan als hulpmiddel **'t kofschip**.

sterke werkwoorden → Schrijf **ge** en **en** aan het eind.

2 Persoonsvorm + het hele werkwoord (hele ww)

Naast een persoonsvorm van bijvoorbeeld **kunnen**, **zullen** of **willen** kan er een ander werkwoord in de zin staan: het **hele werkwoord**.

Voorbeeld:

Ik kan wachten – jij/hij/zij kunt wachten – wij/jullie/zij kunnen wachten
pv = kan/kunt/kunnen
hele ww = werken

Schrijfaanwijzing hele werkwoorden

Je schrijft het hele werkwoord als de woordenboekvorm.

Tip

- Is de verleden tijd van het zwakke werkwoord ik-vorm + **te(n)**?
Dan schrijf je het **voltooid deelwoord** van dat werkwoord ook met **t**.
- Is de verleden tijd van het zwakke werkwoord ik-vorm + **de(n)**?
Dan schrijf je het **voltooid deelwoord** van dat werkwoord ook met **d**.

Let op!

Na **te** en **aan het** volgt altijd het hele werkwoord!

Voorbeeld:

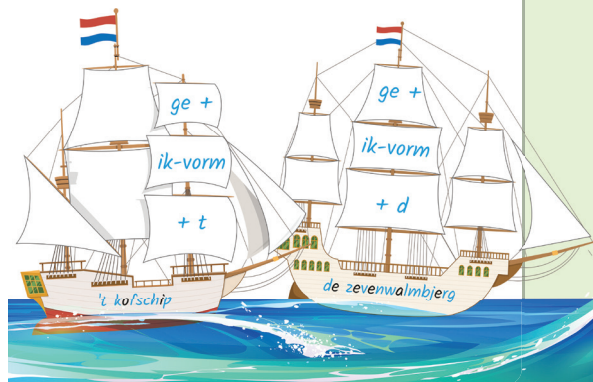
Hij probeert **te** ontsnappen. →
ontsnappen = hele werkwoord
Ik ben de muur **aan het** verven. →
verven = hele werkwoord

1

Bekijk samen het woordpakket en de schrijfaanwijzing.

2 Maak er een voltooid deelwoord van.

- 1 Leerling 1: zorg dat je het woordpakket niet ziet.
- 2 Leerling 2: kies een woordenboekvorm uit de eerste twee rijtjes van het woordpakket en lees die voor.
- 3 Leerling 1: zeg de laatste klank van de stam. Wijs het goede plaatje aan en zeg het **voltooid deelwoord**. Zeg ook of het op **t** of **d** eindigt.
- 4 Leerling 2: zeg of het goed is.
- 5 Herhaal en ruil om na vijf woorden.

3 Vul in het goede rijtje in.

- 1 Leerling 1: zorg dat je het woordpakket niet ziet.
- 2 Leerling 2: zeg een **voltooid deelwoord** uit het woordpakket.
- 3 Leerling 1: vul het voltooid deelwoord in het goede rijtje in.
- 4 Ruil om na vijf werkwoorden.
- 5 Kijk samen na en verbeter.

zwakke werkwoorden → verleden tijd met te(n) of de(n)

sterke werkwoorden
→ verleden tijd met
klinkerverandering

't kofschip	niet 't kofschip	-en
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

4 Schrijf het hele werkwoord op.

- 1 Leerling 1: zorg dat je het woordpakket en de zinnen niet ziet.
- 2 Leerling 2: lees zin a voor.
- 3 Leerling 1: noem het **hele werkwoord** en schrijf het op.
- 4 Doe hetzelfde met zin b en c.
- 5 Ruil om en herhaal met zin d, e en f.
- 6 Kijk samen na.

.....

.....

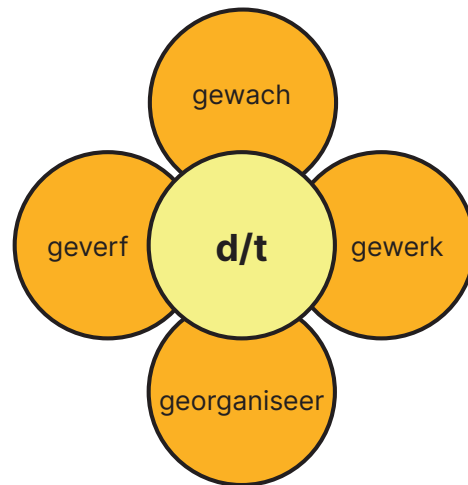
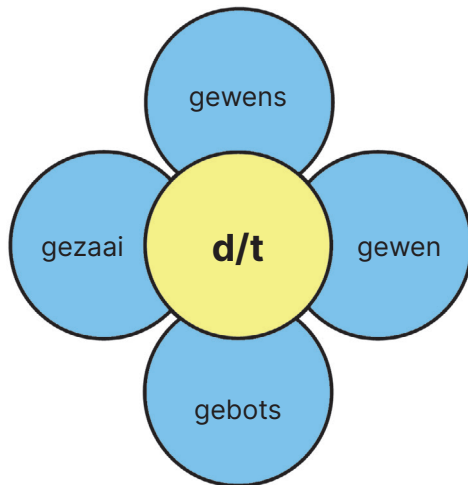
.....

- a Ik kan de hele dag werken.
- b Zullen we jouw kamer verven?
- c De hond kon de ham op mijn boterham ruiken.
- d We wilden de boot echt niet missen!
- e Kun je even op ons wachten?
- f Mijn zus ging de hele route naar huis lopen.

5 Haal voltooid deelwoorden uit de bloemen.

- 1 Haal uit de bloem vier **voltooid deelwoorden**. Vul ze in.
- 2 Zet een streep onder de ik-vorm in elk voltooid deelwoord.

Werkwoordspelling

- Ik oefen het **voltooid deelwoord** en het **hele werkwoord**.

Schrijfaanwijzing

Een **voltooid deelwoord** (volt dlw) van een **zwak werkwoord** eindigt op **t** of **d**.

Ik heb gewerkt**t** – Ik ben gewend**d**

Hoor je /t/ aan het eind? Maak het voltooid deelwoord langer.

Twijfel je? Gebruik **'t kofschip**.

Een voltooid deelwoord van een sterk werkwoord eindigt op **en**:

Ik heb (iets) gelat**en** – Ik ben gelopen**en**

Het **hele werkwoord** (hele ww) schrijf je als de **woordenboekvorm**:

Ik kan **werken** – Ik zal **wennen**

1 Lees het stukje dagboek.

- Kijk naar de vetgedrukte woorden.
- Onderstreep de **voltooid deelwoorden** van een zwak werkwoord met blauw.
- Onderstreep de **voltooid deelwoorden** van een sterk werkwoord met groen.
- Onderstreep het **hele werkwoord** met geel.

Lief dagboek,

Vandaag heb ik in het bos **gelopen** met Bello aan de riem. Maar toen Bello een andere hond zag, ging hij er vandoor en ben ik **gevallen**. Ik heb **gewacht**, maar Bello kwam niet terug! Ik kan er niet aan **wennen** dat Bello niet komt als ik hem roep. Ik heb wel een uur door het bos **gezworven**. Toen ik bij een huisje kwam, heb ik daar op de deur **gebonsd**. Een oude man deed open en Bello sprong tegen me op! Ik heb Bello aan de riem mee naar huis **genomen**. Ik ben zo blij dat Bello terug is, want ik heb hem echt even heel erg **gemist**! Ik zal **organiseren** dat hij op cursus gaat.

2 Vul het **voltooid deelwoord** van elke woordenboekvorm in het goede rijtje in.

Kies uit: dwingen | wensen | werken | laten | wegen | zaaien | organiseren | opstijgen | botsen | wennen

zwakke werkwoorden		sterke werkwoorden
't kofschip	NIET 't kofschip	
.....		
.....		
.....		
.....		

3

Rijmen maar!

- 1 Kijk naar de woorden hieronder.
Welk **voltooid deelwoord** uit het woordpakket rijmt erop? Vul de rijmwoorden in.
- 2 Kies twee rijmparen en maak er een gek rijmpje mee.
Gebruik steeds de persoonsvorm van *hebben*, *zijn* of *worden*.

1 gemerkt

2 gelogen

3 geleerd

4 gekregen

Rijmpje:

.....

.....

.....

.....

- Ik oefen het **voltooid deelwoord** en het **hele werkwoord**.
- Ik bedenken zelf nieuwe **voltooid deelwoorden** en **hele werkwoorden**.

1 Vul het **hele werkwoord** en **pv + voltooid deelwoord** in.

Gebruik de persoonsvorm van *hebben*, *zijn* of *worden* voor je het voltooid deelwoord invult.

1 zaaien

De boer zal Hij

2 verven

Ik wil mijn muur De muur

3 ruiken

Guusje gaat aan de bloem Zij

4 liggen

Zijn broertjes gaan ook Zij

2 Zoek nieuwe werkwoorden.

- 1 Zoek in een leesboek of tijdschrift vijf nieuwe zwakke werkwoorden en vijf nieuwe sterke werkwoorden.
- 2 Vul de woordenboekvorm en het **voltooid deelwoord** in.

zwakke werkwoorden		sterke werkwoorden	
woordenboekvorm	voltooid deelwoord	woordenboekvorm	voltooid deelwoord

- 3 Kies drie nieuwe woordenboekvormen die je bij 2 hebt ingevuld. Maak met elk een zin waarin die woordenboekvorm het hele werkwoord is.

3 Waarom t en waarom d?

- 1 Kies uit opdracht 2 een **voltooid deelwoord** op **t** en een **voltooid deelwoord** op **d**.
- 2 Vul in waarom je het voltooid deelwoord met **t** of **d** schrijft.
- 3 Gebruik de volgende woorden in je uitleg:
stam – **t kofschip** – ik-vorm.

Woordpakket 17

Les 4

Dit kan ik nog

- Ik herhaal woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu

- Ik kan het **voltooid deelwoord** en het **hele werkwoord** nu goed schrijven.
- Ik kan woorden uit blok 3 nog goed schrijven.

Dit kan ik nog

1 Welke woorden horen bij het plaatje?

Kijk eerst naar de plaatjes. Vul daarna het woord in het goede rijtje in.

c = /s/

.....

.....

c = /k/

.....

.....

c = /s/ en c = /k/

.....

.....

2 Lees het verhaal.

Maak de zinnen af met het werkwoord dat ervoor staat.

Vul de werkwoordsvorm in.

Let op: de zinnen staan in de verleden tijd.

zitten 1 Laatst ik voor het open raam.

kijken 2 We naar buiten.

vliegen 3 Toen ineens twee lijsters naar binnen!

zingen 4 Ze een prachtig lied.

beginnen 5 Mijn moeder te stralen.

verdwijnen 6 Toen de lijsters weer.

3

Maak **verkleinwoorden**.

1 opa

2 café

3 loempia

4 menu

Dit kan ik nu

Zo schrijf ik het goed

! ?

✓ x

- 1 ☐ ☐
- 2 ☐ ☐
- 3 ☐ ☐
- 4 ☐ ☐
- 5 ☐ ☐
- 6 ☐ ☐
- 7 ☐ ☐
- 8 ☐ ☐
- 9 ☐ ☐
- 10 ☐ ☐

- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐

Woorden uit blok 3

! ?

✓ x

- 1 ☐ ☐
- 2 ☐ ☐
- 3 ☐ ☐
- 4 ☐ ☐
- 5 ☐ ☐

- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐

Handwriting practice lines on page 15. The page contains 20 sets of horizontal dotted lines for writing practice.

Spelen en bewegen

1 Dobbelen.

Wat heb je nodig?

- dobbelsteen

- 1 Kies een spelleider.
- 2 Gooi met de dobbelsteen. De spelleider kijkt wat er staat bij wat je gegooid hebt. Hij zegt uit woordpakket 17 een werkwoordvorm die erbij hoort of verzint zelf een werkwoordsvorm die erbij hoort.
- 3 Schrijf de goede werkwoordvorm op. Goed geschreven? Dan heb je evenveel punten verdiend als je gegooid hebt. Nu is de volgende speler aan de beurt.
- 4 Wie heeft als eerste tien punten? Dat is de winnaar!

1 = hele werkwoord 2 = voltooid deelwoord: sterk werkwoord 3 = voltooid deelwoord zwak: op t 4 = voltooid deelwoord zwak: op d 5 = voltooid deelwoord van een werkwoord op ven 6 = voltooid deelwoord van een werkwoord op zen	
-
-
-
-
-
-

Wat heb je nodig?

- stoepkrijt
- 20 kaartjes

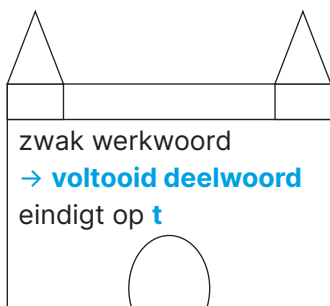
Voor de spelleider:

- 1 Teken met stoepkrijt drie kastelen van ongeveer 2 × 2 meter op het schoolplein. Schrijf daarin:
 - kasteel 1: zwak ww → voltooid deelwoord eindigt op **t**
 - kasteel 2: zwak ww → voltooid deelwoord eindigt op **d**
 - kasteel 3: sterk ww → voltooid deelwoord eindigt op **en**
 Leg in elk kasteel een stoepkrijtje klaar.
- 2 Schrijf elke woordenboekvorm op een kaartje.
- 3 Kies drie poortwachters. Zij gaan elk op de poort van een kasteel staan. Verdeel de rest van de groep in twee gelijke teams.
- 4 Schud de kaartjes. Verdeel ze onder de spelers van beide teams. Zorg dat iedereen evenveel kaartjes heeft. Kaartjes die over zijn, doen niet mee.

Het spel:

- 1 De spelers 1 van de teams kiezen een kasteel dat bij de woordenboekvorm op hun kaartje hoort. De poortwachter leest het kaartje en laat de speler door als de regel van zijn kasteel voor dat werkwoord geldt. Het kaartje met **werken** mag dus door in het kasteel zwak ww → **voltooid deelwoord** eindigt op **t**, maar niet in de andere kastelen.
 - Mag de speler door? Dan schrijft hij het voltooid deelwoord op. Is het goed? Dan mag dat team het kaartje houden. Niet goed? Verbeter en geef het kaartje aan het andere team.
 - Mag de speler niet door? Geef het kaartje aan het andere team.
- 2 De volgende speler van beide teams is aan de beurt.
- 3 Ga door tot alle spelers geweest zijn. Welk team heeft de meeste kaartjes? Dat team heeft gewonnen!

Voorbeeld:

Woordpakket 18

Les 1

Woorden met ch en cht

- Ik leer meer woorden schrijven met **ch** en **cht**.

Onthoudwoorden

kuch**en**
ro**ch**elen
goo**ch**elen
glimla**ch**en

de jui**ch**kreet
de pe**ch**vogel
de gaska**ch**el
het gegie**ch**el

Ook-zo-woorden

he**cht**
de do**chter**
de o**cht**tenden
het kussengeve**cht**
vanna**cht**
de kra**chten**
de verda**chte**
de nach**te**gaal

de a**cht**baan
de a**chter**grond
het a**chter**licht
de gewi**cht**heffer

Kijk goed. Onthoud hoe je het schrijven moet.

/g/ → ch

- 1 Luister naar het woord in je hoofd.
- 2 Hoor je /g/? Let op: soms schrijf je /g/ als **ch**.
- 3 Bedenk of je het woord schrijft met **g** of **ch**. Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.
- 4 Lees nog een keer na of je het woord goed geschreven hebt.
- 5 Maak een foto van het woord in je hoofd.

Voorbeeld:

Je hoort /googulun/. Bedenk hoe je het schrijft: **goochelen**.

Schrijf het ook-zo-stukje altijd hetzelfde.

cht

- 1 Luister naar het woord in je hoofd.
- 2 Hoor je /gt/ na een korte klank? Schrijf dan **cht**.
cht is een ook-zo-stukje.
Je schrijft het altijd hetzelfde.
- 3 Lees nog een keer na of je het goed hebt geschreven.

Voorbeeld:

Je hoort /hegt/, je schrijft **hecht**.
Je hoort /agtbaan/, je schrijft **achtbaan**.

de achtbaan

Let op!

Het ook-zo-stukje **cht** schrijf je niet altijd bij persoonsvormen. Daar pas je de regels toe: ik-vorm + t.

Je schrijft: jij/je/hij/zij **ligt**, **legt** en **zegt**!

1 Bekijk samen het woordpakket en de schrijfaanwijzing.

2 Welk plaatje hoort erbij?

Ik hoor /g/, maar
schrijf **ch**.

Ik hoor /gt/ na een korte
klank. Dus ik
schrijf **cht**.

- 1 Leerling 1: zeg een woord uit het woordpakket.
- 2 Leerling 2: zeg bij welk plaatje het woord hoort.
- 3 Ruil om na vijf woorden.

3 Vul zo veel mogelijk woorden in.

- 1 Kijk allebei een minuut naar het woordpakket. Probeer zo veel mogelijk woorden te onthouden.
- 2 Zorg dat je allebei het woordpakket niet ziet. Vul zo veel mogelijk woorden in het goede rijtje in.
- 3 Ruil van schrift. Kijk elkaars werk na.

ch

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

cht

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4

Welk woord hoort bij het plaatje?

- 1 Welk woord met **ch** of **cht** hoort bij het plaatje? Vul de woorden in.
- 2 Maak met elk woord een zin.

Woordpakket 18

Les 2

Woorden met ch en cht

- Ik oefen meer woorden met **ch** en **cht**.

Schrijfaanwijzing

Bedenk of je het woord schrijft met **g** of **ch**. Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

Hoor je **/gt/** na een korte klank? Schrijf dan **cht**.

1 Maak het verhaal af.

- Lees het verhaal. Kijk naar wat er ingevuld moet worden.
- Onthoud hoe je de woorden schrijft. Leg er dan een blaadje overheen en maak het verhaal af zonder te spieken. Kijk zelf na.

Kies uit: goochelen | glimlachen | gegiechel | dochter | juichkreet | achtergrond | nachtegaal | pechvogel

Applaus!

Mijn kan goed Laatst gaf ze een voorstelling voor onze familie. We hoorden op de een vogel tjlpen. Het was een Nou ja, geen echte natuurlijk. Hij vloog zo naar de hoed, en Sora gaf een Maar we konden het touwtje eraan zien. Daar moesten we om Toen ging het mis. Het touwtje brak. De vogel stortte neer... Er klonk Sora zei vrolijk: 'Ja, het is een hoor!' En ze ging gewoon door met de voorstelling. Applaus!

2 Welk woord hoort bij het plaatje?

Vul het woord in.

.....

.....

.....

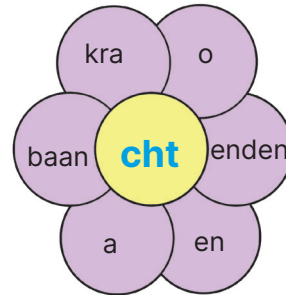
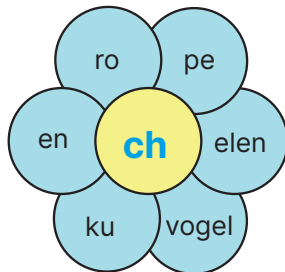
.....

3

Haal woorden uit de bloemen.

- 1 Vul de woorden in.
- 2 Kies twee woorden uit elke bloem.
Bedenk met deze twee woorden steeds één zin.
Vul de zin in.

1	4
2	5
3	6

Zin:

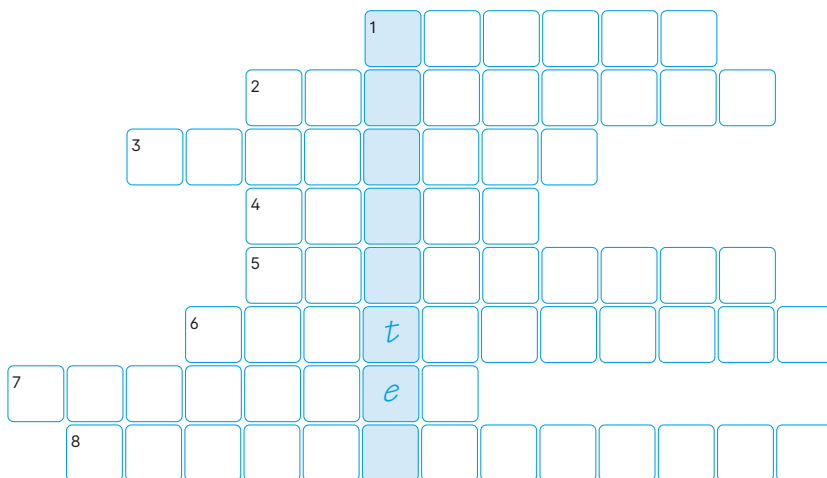
1
2
3

- Ik oefen meer woorden met **ch** en **cht**.
- Ik bedenk zelf nieuwe woorden met **ch** en **cht**.

1 Maak de puzzel.

Lees de omschrijvingen. Vul de woorden in de puzzel in.

- kort en zacht hoesten
- iemand die iets strafbaars gedaan kan hebben
- tussen gisteravond en vanochtend
- innig of sterk
- meervoud van het begin van de dag
- licht aan de achterkant van een voertuig
- het ophoesten van slijm met een reutelend geluid
- speels stoeien met hoofdkussens

Welk woord lees je van boven naar beneden in de gekleurde vakjes?
Vul het in de zin in.

Laten we onze bundelen, want samen staan we sterker!

2 Zoek tien nieuwe woorden met ch of cht.

- Zoek in een leesboek of (digitaal) woordenboek.
- Vul de woorden in.
Let op: je mag geen woorden met het ook-zo-stukje **sch** kiezen voor de onthoud-**ch**!

ch

cht

3

Maak een geheimschrift.

- 1 Kijk naar je woorden van opdracht 2.
- 2 Kies vijf woorden en maak met elk woord een zin in geheimschrift.

😊 = **ch**

@ = **cht**

Woordpakket 18

Les 4

Dit kan ik nog

- Ik herhaal woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu

- Ik kan woorden met **ch** en **cht** nu goed schrijven.
- Ik kan woorden uit blok 3 nog goed schrijven.

Dit kan ik nog

1 Rijm op het vetgedrukte woord.

Lees wat ervoor staat. Vul het rijmwoord uit woordpakket 3 in.

persoonsvorm verleden tijd	Ik droomde en liep, terwijl ik
	We keken en
/s/ als c	Was hij duur, deze prachtige?
	Kunnen deze beren hun wasjes?
/k/ als c	Wie heeft een hoog salaris? Dat is de
	Bij de reparatie was er een
verkleinwoord	Het individuutje had voor de regen een klein
	Ik kreeg een ideetje in het

2 Welk woord hoort bij het plaatje?

Let op: vul bij het eerste plaatje de persoonsvorm **verleden tijd** in.

Ik

.....

.....

.....

3

Rara, wat is het?

Vul het woord in.

- 1 Het is een plechtige gebeurtenis en het begint met een c.
- 2 Het is een kleine foto van de hele klas en het is een samenstelling.
- 3 Het is iemand die muziek bedenkt en opschrijft, en het begint met een c.
- 4 Het is als je sterke aandacht hebt voor iets en het begint met een c.

Dit kan ik nu

Zo schrijf ik het goed

! ?

✓ x

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Woorden uit blok 3

! ?

✓ x

1

2

3

4

5

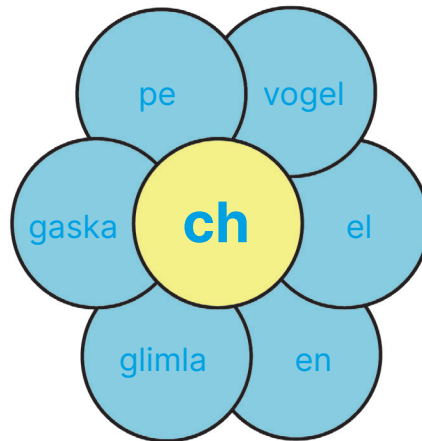
Spelen en bewegen

1 Maak een bloem voor elkaar.

- 1 Maak allebei een bloem. Schrijf in het hart: **ch** of **cht**. Maak de bloem af door woordstukjes in de blaadjes te schrijven. Laat de **ch** of **cht** daarbij weg.
- 2 Ruil van bloem. Schrijf de woorden eronder.

2

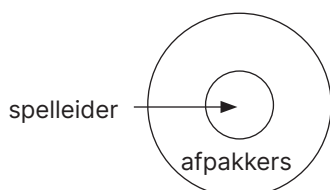
Afpakspel.

Verover de **ch** en **cht** en maak de woorden.

Wat heb je nodig?

- 60 wasknijpers (ten minste drie per leerling)
- 20 kaartjes met **ch**
- 20 kaartjes met **cht**
- 20 kaartjes met de woordpakketwoorden, zonder **ch** en **cht** (bijvoorbeeld: de kra . . . en)
- voor elk groepje een schrijfblok en pen
- stoepkrijt

Voor de spelleider:

- 1 Teken met stoepkrijt een cirkel van ongeveer drie meter doorsnede.
Teken daaromheen een grotere cirkel van ongeveer twaalf meter doorsnede.
- 2 Verdeel de klas in vijf groepjes van vier of vijf leerlingen.
- 3 Kies per groepje een groepsleider.
Elke groepsleider krijgt drie wasknijpers per speler van zijn groepje en vier kaartjes met de woorden uit het woordpakket.
De groepsleiders blijven buiten de ringen staan.

Het spel:

- 4 Twee groepjes zijn de afpakkers en staan in de buitenste ring.
De andere groepjes blijven buiten de ringen.
De spelers buiten de ringen krijgen van hun groepsleider een wasknijper. Ze maken die aan hun kleding vast op een plaats waar hij er gemakkelijk vanaf kan worden getrokken.
- 5 De spelleider staat in het midden van de kleine ring met de kaartjes met **ch** en **cht**.
De spelleider roept 'start!'
De spelers buiten de ringen rennen naar het midden.
- 6 De afpakkers proberen zo veel mogelijk wasknijpers eraf te trekken.
 - Ben je je wasknijper kwijt? Dan moet je een nieuwe halen bij je groepsleider en het opnieuw proberen.
 - Is het gelukt om met je wasknijper bij de spelleider in het midden te komen? Dan krijg je in ruil voor je knijper een kaartje met **ch** of **cht**. Je mag met je kaartje vrij naar je groepsleider terug.
- 7 Elke groepsleider verzamelt de kaartjes met **ch** en **cht**.
Hij of zij maakt paren van het woordpakketwoord zonder **ch** of **cht** met het goede kaartje met **ch** of **cht**.
- 8 Tel alle goede paren per groepje.
Welk groepje heeft de minste goede paren verzameld? Die worden de afpakkers.
- 9 Het spel begint opnieuw.

- Ik leer **Engelse** en **Franse leenwoorden** schrijven.

Onthoudwoorden

de app
de kick
de jeans
de show
de stress

de e-mail
de laptop
de computer
de smartphone
downloaden

de biscuit
de fondue
de chalet
de bouillon
de medaille

het etui
het toilet
het milieu
het bureau
het meubilair

Kijk goed. Onthoud hoe je het schrijven moet.

leenwoorden

Het Nederlands heeft veel woorden die uit andere talen komen. Dat zijn **leenwoorden**.

- 1 Luister naar het woord in je hoofd.
- 2 Bedenk uit welke taal het **leenwoord** komt en hoe je het schrijft. Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.
- 3 Schrijf het woord op.
- 4 Lees nog een keer na of je het woord goed geschreven hebt.
- 5 Maak een foto van het woord in je hoofd.

Tip

Om de spelling van leenwoorden te onthouden, kun je het voor jezelf uitspreken zoals je het schrijft!

Voorbeeld: /etui/

Voorbeeld:

Engels:

Je hoort
/kompjoetur/
je schrijft computer.

Je hoort /sjoow/
je schrijft show.

Frans:

Je hoort /twalet/
je schrijft toilet.

Je hoort /biskwie/
je schrijft biscuit.

1 Bekijk samen het woordpakket en de schrijfaanwijzing.

2 Welk woord hoort bij het plaatje?

- 1 Leerling 1: kijk naar de plaatjes, lees de woorden en maak een foto van elk woord in je hoofd. Zorg daarna dat je het woordpakket niet ziet en dek de woorden onder de plaatjes af.
- 2 Leerling 2: zeg steeds het lidwoord en het woord.
- 3 Leerling 1: vul het woord met het lidwoord in.
- 4 Ga door tot je alle woorden bij de plaatjes hebt gehad.
- 5 Ruil om en herhaal.
- 6 Kijk samen na en verbeter.

a

het bureau

b

het etui

c

de medaille

d

de computer

3 Vul zo veel mogelijk woorden goed in.

- 1 Kijk allebei twee minuten lang naar het woordpakket. Probeer zo veel mogelijk woorden te onthouden.
- 2 Zorg dat je allebei het woordpakket niet ziet. Vul zo veel mogelijk woorden in.
- 3 Kijk samen na en verbeter.

4

Teken de woorden.

- 1 Kies vier woorden uit het woordpakket. Kies andere woorden dan in opdracht 3.
- 2 Maak een tekening van de woorden. Schrijf de woorden eronder.

- Ik oefen **Engelse** en **Franse leenwoorden**.

Schrijfaanwijzing

Leenwoorden zijn woorden die uit een andere taal komen. Bedenk hoe je het leenwoord schrijft. Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

1 Maak de e-mail af.

Lees de e-mail en bedenk welke woorden ingevuld moeten worden. Kijk goed naar de woorden. Onthoud hoe je ze schrijft.

Leg een blaadje over de woorden. Schrijf de woorden in de e-mail.

Kies uit: e-mail | show | laptop | stress | downloaden | kick

Verstuur Bijlage Lettertypen Kleuren Bewaar als concept

Aan: Ingrid ten Katen
Van: Aisha Hammoud

Hoi Ingrid!

Dank je wel voor je lieve

Ik kreeg hem pas vandaag, want mijn was stuk.

Ik stuur je de link waar je het filmpje kunt

Om 13:40 begon onze dansvoorstelling. De was een succes.

De voorbereiding leverde wel veel op.

Maar het was een enorme om op het podium te staan!

Laat me weten wat je ervan vindt!

Liefs, Aisha

2 Welk woord hoort bij de omschrijving?

Vul het **leenwoord** in.

1		= spijkerbroek
2		= programmaatje dat je gebruikt op je smartphone
3		= machine die heel snel informatie kan verwerken
4		= gerecht van gesmolten kaas om stukjes brood in te dopen
5		= alle meubels bij elkaar

3 Rijm met leenwoorden.

Schrijf achter elk woord een rijmend leenwoord. Maak met de rijmparen een rijmpje.

1 zozo

2 veel

3 welnu

.....

.....

.....

.....

.....

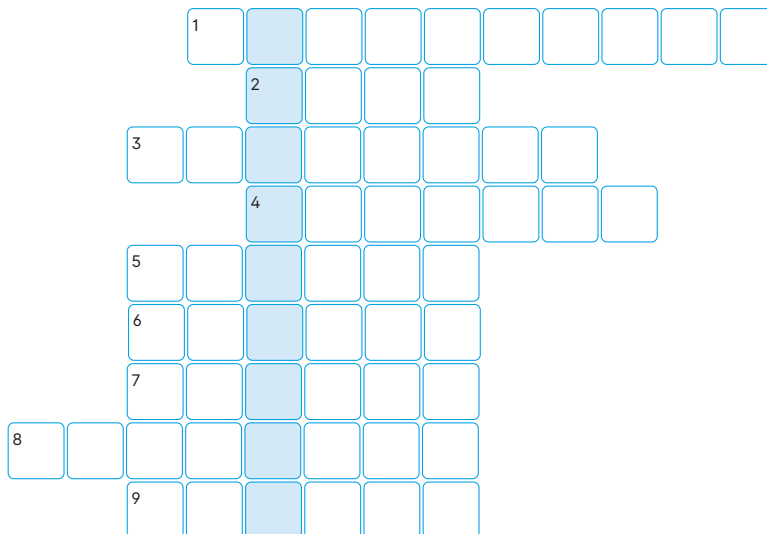
.....

- Ik oefen **Engelse** en **Franse leenwoorden**.
- Ik bedenk zelf nieuwe **Engelse** en **Franse leenwoorden**.

1 Welk woord hoort bij de omschrijving?

Vul het woord in de puzzel in.

- 1 telefoon die op een kleine computer lijkt
- 2 soort tasje om een bril, pennen of iets anders in op te bergen
- 3 vloeistof verkregen door het koken van vlees, vis of groente
- 4 droog, bros koekje
- 5 ander woord voor wc
- 6 de natuurlijke omgeving waarin een mens leeft
- 7 houten zomerhuis in de bergen
- 8 stukje glimmend metaal als prijs
- 9 soort tafel om aan te werken

Wat lees je van boven naar beneden in de gekleurde vakjes?

2 Zoek tien nieuwe leenwoorden.

Kijk in een tijdschrift, een leesboek of zoek op internet.
Vul de woorden in.

1	6
2	7
3	8
4	9
5	10

3

Maak zinnen.

- 1 Kijk naar je nieuwe woorden bij opdracht 2.
- 2 Kies drie keer twee woorden die bij elkaar passen. Gebruik de twee woorden in één zin.
- 3 Vul de zinnen in en onderstreep de **leenwoorden**.

Woordpakket 19

Les 4

Dit kan ik nog

- Ik herhaal woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu

- Ik kan **Engelse** en **Franse leenwoorden** nu goed schrijven.
- Ik kan woorden uit blok 3 nog goed schrijven.

Dit kan ik nog

1 Maak er verleden tijd van.

Lees de zinnen. Vul de zin in de **verleden tijd** in.

1 Darren en Karel lopen naar school.

2 Karel kijkt naar de lucht.

3 De zon verdwijnt achter een wolk.

4 Het begint te regenen.

5 De jongens ruiken de frisse lucht.

2 Los het geheimschrift op.

De woorden staan in geheimschrift. Vul de woorden goed in.

• = klinkt als /s/

♥ = klinkt als /k/

☆ = klinkt als /ie/

de•☆l☆ter		lu•☆fer	
al♥ohol		bro♥♥ol☆	
♥r☆m☆neel		v☆deo♥lip	
verm☆ell☆		a♥tr☆e	
di•♥u••☆		dire♥teur	
•eintuur		♥onfli♥t	

3

Maak het verhaal af.

Lees de zinnen en kijk naar het plaatje. Maak de zinnen af met een **verkleinwoord**.

- 1 Ik ging iets eten in het hier in de straat.
- 2 Kip en friet: dat leek mij wel een lekker
- 3 Het regende, maar gelukkig had ik mijn
- 4 Toch werd ik helemaal nat gespat door het rode
- 5 En toen viel ook nog het bijna boven op me!

Dit kan ik nu

Zo schrijf ik het goed

! ?

✓ x

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Woorden uit blok 3

! ?

✓ x

1

2

3

4

5

Spelen en bewegen

1 Woordenleg.

Wat heb je nodig?

- voor elke speler 8 kaartjes

- 1 Kies allemaal vier woorden uit woordpakket 19. Hak elk woord in twee stukjes. Schrijf elk stukje op een kaartje.
- 2 Elke speler geeft van elk woord één kaartje voor de stapel in het midden. Schud de kaartjes en leg de stapel omgekeerd in het midden.
- 3 Pak om de beurt een kaartje. Heb je twee kaartjes die samen een woord vormen? Leg de twee kaartjes open op tafel. Dan pak je weer een kaartje van de stapel. Kun je nu geen woord leggen? Leg dan dat kaartje terug onder op de stapel. De volgende is aan de beurt.
- 4 Is een speler al zijn kaartjes kwijt? Dan is het spel afgelopen. Wie heeft de meeste woorden gelegd? Dat is de winnaar!

2 Spionnenspel.

Wat heb je nodig?

- 5 kaartjes per team
- vel papier en pen per team

Voor de spelleider

- 1 Verdeel de groep in twee teams van drie tot zes spionnen.
- 2 Elk team kiest vijf woorden uit woordpakket 19. De spelers van elk team schrijven elk woord op een kaartje en laten twee moeilijke letters weg.
- 3 Beide teams verstoppen om de beurt hun kaartjes. Ze moeten goed onthouden waar ze verstopt zijn.

Het spel

- 1 Elk team bedenkt een geheimschrift. In dat geheimschrift schrijft het team precies op waar de kaartjes te vinden zijn.
- 2 De teams geven elkaar hun geheimschrift om het te ontcijferen. Dan gaat elk team de kaartjes van het andere team zoeken.
- 3 Lukt het niet om alle kaartjes te vinden? Dan mag het team dat ze verstopt heeft hints geven.
- 4 Van welk team zijn alle vijf de kaartjes zonder hints als eerste gevonden? Dat team krijgt een punt, omdat het geheimschrift heel goed is.
- 5 Als alle kaartjes gevonden zijn, schrijft het team de woorden op. Voor elk goed woord krijgt dat team ook een punt.
- 6 Welk team heeft de meeste punten? Dat is het winnende team!

Voorbeeld:

Je hebt voor dit spel veel verstopplekjes nodig. Speel het dus bijvoorbeeld in een bos of park.

downl??den

Handwriting practice sheet with 20 sets of three horizontal lines (top, middle, and bottom) for writing practice.

- Ik leer woorden schrijven met een **trema**.

Regelwoorden

de ruïne
de reünie
de egoïst
de poëzie
drieëntwintig

België
naïef
vacuüm
geërgerd
beëindigen

tweeën
de zeeën
de ideeën
de knieën
de fantasieën

skiën
ruziën
neurien
de koloniën
de bacteriën

Pas de regel toe.

trema

- 1 Luister naar het woord in je hoofd.
- 2 Hak het woord in klankgroepen.
- 3 Hoor je twee losse klinkers achter elkaar die je als één klank kunt uitspreken? Dan schrijf je vaak een **trema**: twee puntjes boven de tweede klinker (ä, ë, ï, ö, ü). Een **trema** geeft aan: hier begint een nieuwe klankgroep.
- 4 Schrijf het woord op.
- 5 Lees nog een keer na of je het woord goed geschreven hebt.

Let op!

Woorden die in het enkelvoud eindigen op /ee/ of /ie/ met klemtoon, krijgen er **ën** bij: twee – tweeën, knie – knieën.
Ligt de klemtoon niet op /ie/? Dan komt er alleen **n** bij en komt het **trema** op de **e** ervoor: ruzie – ruziën.

Voorbeeld:

fan – ta – sie → + **ën**

ru – zie → + **n** met een **trema** op de **e** ervoor

Voorbeeld:

Je hoort /poo-**ee**-zie/. Je schrijft poëzie.

Je hoort /drie-**en**-twin-tug/. Je schrijft drieëntwintig.

Je hoort /ruu-**ie**-nu/. Je schrijft ruïne.

Je hoort /ree-**uu**-nie/. Je schrijft reünie.

Let op!

Gebruik geen trema in de klinkercombinaties ao, ea, eo, ii, oa en ue. Die twee klinkers samen kun je niet verkeerd uitspreken! Dus is een trema niet nodig.

1 Bekijk samen het woordpakket en de schrijfaanwijzing.

2 Vul het woord goed in.

- 1 Leerling 1: zorg dat je het woordpakket niet ziet.
- 2 Leerling 2: kies een woord uit het eerste of tweede rijtje van het woordpakket.
Hak het woord in klankgroepen.
- 3 Leerling 1: vul het woord in. Vergeet het **trema** niet!
- 4 Ruil na vijf woorden om en herhaal.
- 5 Kijk samen na en verbeter.

.....

.....

.....

3 Welke spreekwolk hoort bij het woord?

a

De klankgroep met /ie/ of /ee/
heeft de klemtoon →

+ ën

b

De klankgroep /ie/ of /ee/
heeft **geen** klemtoon →

+ n

en een trema op de **e** ervoor.

- 1 Leerling 1: kies een woord uit het derde of vierde rijtje.
Zeg het woord met een duidelijke klemtoon.
- 2 Leerling 2: luister goed. Kijk niet naar het woordpakket en zeg of het woord bij spreekwolk a of b hoort.
- 3 Leerling 1: kijk naar hoe het woord geschreven is en zeg of het goed is.
- 4 Ga door tot je drie woorden hebt gehad.
- 5 Ruil om en herhaal.

4

Maak zinnen bij de plaatjes.

- 1 Wat zie je op het plaatje? Vul bij elk plaatje een zin in.
- 2 Gebruik in je zin steeds een woord met een **trema**.

.....

.....

.....

- Ik oefen woorden met een **trema**.

Schrijfaanwijzing

- Hoor je twee losse klinkers achter elkaar die je als één klank kunt uitspreken? Dan schrijf je vaak een **trema** (twee puntjes boven een klinker): **ä, ë, ï, ö, ü**. Bijvoorbeeld: po**ë**zie, drie**ë**ntwintig, ru**ï**ne, re**ü**nie.
- Klemtoon op de klankgroep **/ee/** of **/ie/**? → **+ ën**
knie**ën**
- Geen klemtoon op de **/ie/** → **+ n** en trema op de **e** ervoor.
neuri**ën**

1

Lees het verhaal en kleur de letter waar het trema ontbreekt.

Vul het hele woord goed in.

Lief Dagboek,

Gisteren was er een reunie van de klas van 1991.

Het was heel sjiek, in een groot kasteel in België.

Nick schreef vroeger zulke prachtige poezie voor mij.

Ik had hem intussen al drieëntwintig jaar niet gezien.

In al mijn fantasieën zouden we elkaar in de armen vliegen.

Wat was het naïef van mij om dat te denken!

Want na nog geen tien minuten met z'n tweeën, raakte ik enorm geërgerd!

Wat was die leuke jongen een egoïst geworden!

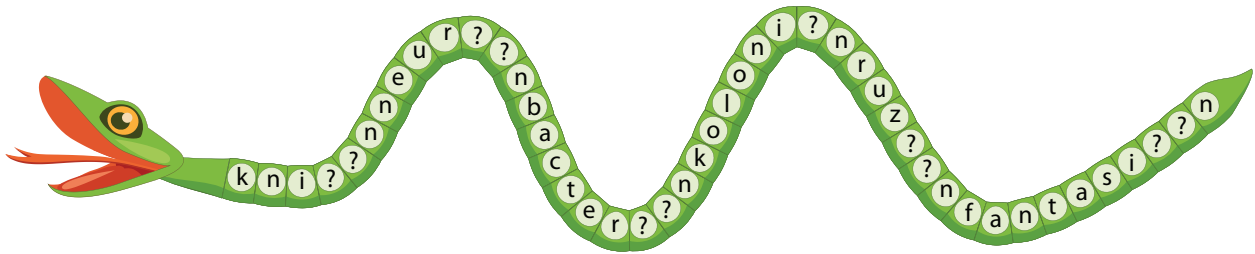
We stonden bijna te ruzien.

Gelukkig kon ik het gesprek op tijd beëindigen.

Wat een rare ideeën had ik me in mijn hoofd gehaald!

2 Haal zes woorden uit de woordslang.

- 1 Welke letter staat onder het vraagteken?
- 2 Vul het woord in het goede rijtje in.
Vergeet het trema niet.

klemtoon op ie = **ieën**

klemtoon niet op ie = **iën**

3 Bedenk een verhaal.

Gebruik zes woorden uit het woordpakket.

- Ik oefen woorden met een **trema**.
- Ik bedenk zelf nieuwe woorden met een **trema**.

1 Welk woord hoort bij het plaatje?

Vul het woord met een trema in.

Zo is het verpakt.

2 Maak en bedenk nieuwe woorden met een trema.

1 Maak de woorden langer. Vul het langere woord met een **trema** in.

enkelvoud	meervoud
de olie	
de moskee	
de kopie	
de melodie	
ik-vorm	persoonsvorm tt
ik slee	wij

2 Zoek in een leesboek of (digitaal) woordenboek nog vijf woorden met een **trema**.
Vul de woorden in.

-
-
-
-
-

3

Waar komt het trema?

Vul de woorden met **trema** goed in.

Kies uit: coordinatie | Israel | geeerd | geillustreerd | onderzeeer

Woord 1:

Woord 2:

Woord 3:

Woord 4:

Woord 5:

Woordpakket 20

Les 4

Dit kan ik nog

- Ik herhaal woorden uit blok 3.

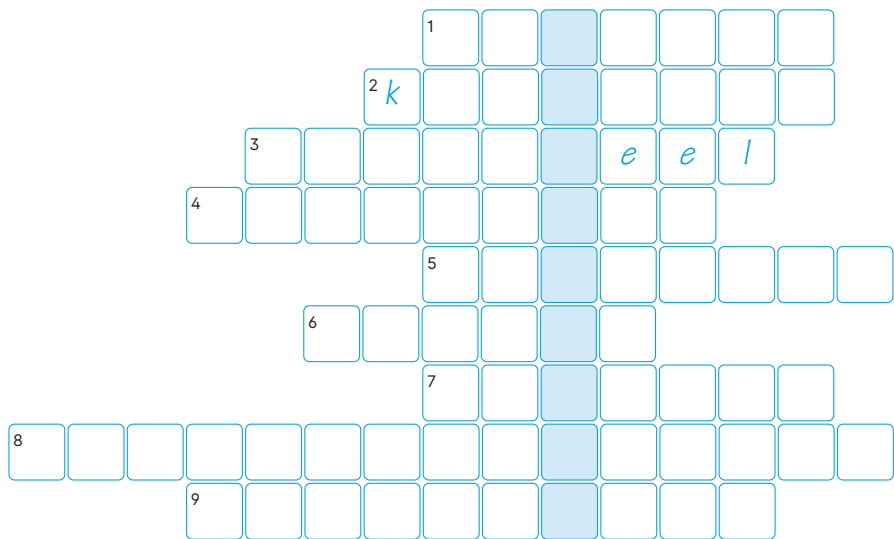
Dit kan ik nu

- Ik kan woorden met een **trema** nu goed schrijven.
- Ik kan woorden uit blok 3 nog goed schrijven.

Dit kan ik nog

1 Maak de puzzel.

- stokje met zwavelkopje om vuur te maken
- smal bootje met peddel (verkleinwoord)
- iemand die misdaden pleegt
- iemand die in de politiek werkt
- hutje van sneeuwblokken (verkleinwoord)
- voorstelling in een tent met dieren en artiesten
- zwarte verf voor je wimpers
- kleine radio die je wakker maakt (verkleinwoord)
- soort dunne spaghetti

Welk woord lees je van boven naar beneden in de gekleurde vakjes? Vul het in de zin in.

De is dat je de puzzel prima gemaakt hebt!

2 Los de rebussen op.

Welke woorden vind je?

- k +

+ en =

.....

medi +

k = c =

.....

3

Lees het gedicht.

Kijk naar de vetgedrukte woorden. Vul de **verleden tijd** in.

1 Het **begint** in de avond

2 dan **zwerven** ze rond,

3 **verslinden** mijn slaap,

4 en **sterft** mijn gegaap.

5 Ik **zit** op mijn bed.

6 En **schrijf** een sonnet.

7 Ik **vecht** tegen mijn gedachten:

8 oei, die moeilijke nachten!

9 Door schrijven **verdwijnen** nare gedachten,

10 en **zit** ik niet meer op de slaap te wachten.

11 Dan **slaap** ik lekker in, diep en zacht,

12 ik **vlieg** op de vleugels van de nacht...

Dit kan ik nu

Zo schrijf ik het goed

! ?

✓ x

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Woorden uit blok 3

! ?

✓ x

1

2

3

4

5

Spelen en bewegen

1 Raad het woord!

- 1 Kies allebei een woord uit woordpakket 20.
- 2 Maak een zin met het woord. Schrijf de zin op, maar laat het woord weg. Teken voor elke letter van het woord een hokje. Zet wel het **trema** boven het goede hokje!
- 3 Ruil van schrift. Weet de ander jouw woord? Dan krijg jij een punt. Heeft de ander je woord goed in de hokjes geschreven? Dan krijgt hij ook een punt.
- 4 Wie heeft na vijf zinnen de meeste punten? Dat is de winnaar!

2 Gooi zo ver als je kunt!

Wat heb je nodig?

- stoepkrijt
- per tweetal: 2 pittenzakjes (of shuttles)
- per tweetal: een kopie van woordpakket 20

- 1 Maak tweetallen.
- 2 Elk tweetal zoekt een plekje aan de rand van het schoolplein om te starten. Daar schrijven ze hun namen op.
- 3 Speler 1 gooit een pittenzakje zo ver mogelijk vooruit.
Let op: Je mag niet op andere leerlingen richten!
- 4 Speler 2 noemt een woord uit het woordpakket.
- 5 Waar het pittenzakje terecht is gekomen, schrijft speler 1 dat woord uit het woordpakket.
- 6 Speler 2 kijkt na. Niet goed? Speler 1 verbetert.
- 7 Speler 2 gooit vanaf het startpunt een pittenzakje. Speler 1 noemt nu een woord en speler 2 schrijft dat woord daar waar zijn pittenzakje terechtgekomen is.
- 8 Speler 1 kijkt na. Niet goed? Speler 2 verbetert.
- 9 De speler die het minst ver gegooid heeft, is aan de beurt om weer te gooien.
- 10 Ga zo door tot je een rondje over het schoolplein geweest bent of speel door tot het eindsignaal klinkt.

Handwriting practice sheet with 20 sets of three horizontal lines (top, middle, and bottom) for writing practice.

Herhalen en toepassen

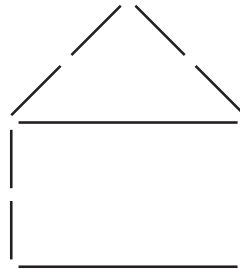
1 Raad in tien keer.

- 1 Leerling 1: kies een woord uit blok 5.
Schrijf de eerste letter op. Zet voor elke volgende letter een puntje. Teken naast je woord een huisje van tien streepjes.
- 2 Leerling 2: zeg een letter.
- 3 Leerling 1: komt de letter in het woord voor? Schrijf de letter op het goede puntje.
Komt de letter niet in het woord voor? Kleur een streepje van het huisje rood.
- 4 Ga door tot het woord geraden is. Zijn alle streepjes in het huisje rood?
Dan heeft leerling 2 verloren.
- 5 Ruil om en herhaal.

g.....

2 Wie bedenkt de langste zin?

- 1 Elke leerling maakt een zo lang mogelijke zin met zoveel mogelijk woorden uit blok 5 en schrijft hem op.
- 2 Maak in de woorden uit blok 5 steeds in elke lettergreep één letter zwart. Spreek af hoelang jullie over het goed opschrijven van de zin mogen doen, bijvoorbeeld twee minuten. Iemand let op de tijd.
- 3 Geef je schrift door aan je klasgenoot rechts naast je. Jij krijgt het schrift van je klasgenoot links van je.
- 4 Weet je wat er staat? Schrijf de zin zo volledig mogelijk op. Voor elk goed geschreven woord uit blok 5 krijg jij een punt, maar ook degene die de zin heeft gemaakt.
- 5 Wie heeft de meeste punten? Dat is de winnaar.

Voorbeeld: De l~~u~~pt~~o~~ op het b~~u~~re~~u~~ heeft een ap~~u~~ voor het meten van de kra~~u~~ht~~u~~
n van een g~~u~~wic~~u~~th~~u~~f~~u~~er.

3 Kaarten.

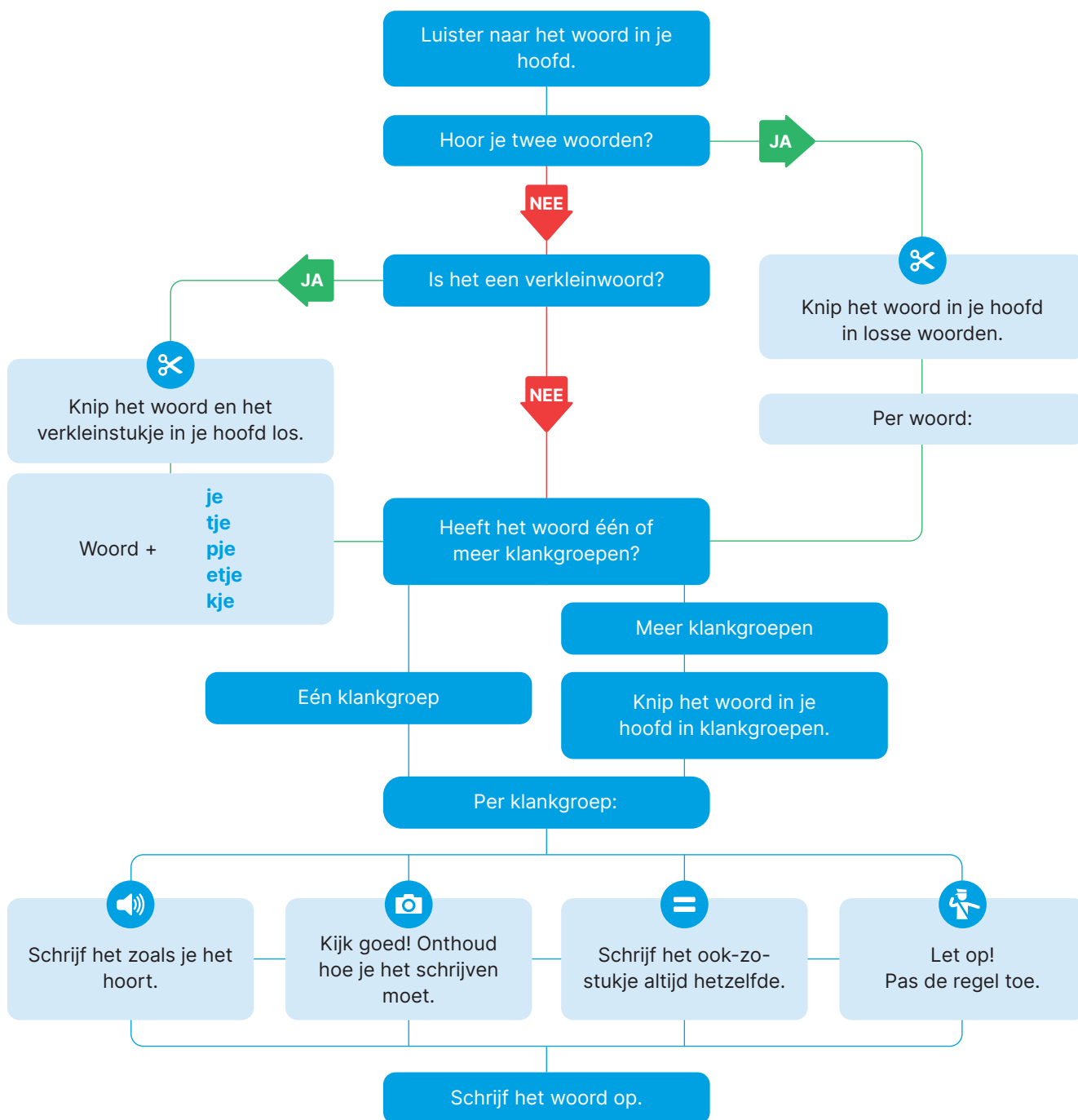
Wat heb je nodig?

- kaartjes

- 1 Elke speler neemt zes witte kaartjes en kiest drie woorden uit blok 5. Elk woord verdeelt de speler over twee kaartjes. Spreek met elkaar af hoeveel letters er op het eerste kaartje komen.
Let op: zorg dat er geen twee kaartjes hetzelfde zijn.
- 2 Schud de kaartjes en verdeel ze. De jongste leerling mag beginnen.
- 3 Heb je twee kaartjes die samen een woord uit blok 5 vormen? Leg de twee kaartjes dan open voor je neer. Is het goed? Dan mag je doorgaan met nog een woord.
Niet goed? Je kaartjes gaan terug in de hand en je beurt is voorbij.
- 4 Kun je geen woord maken? Leg één kaartje open weg, in het midden.
- 5 Heeft een speler een kaartje dat samen met het kaartje op tafel een woord uit blok 5 vormt? Dan mag hij het kaartje pakken en het woord neerleggen. Goed? Hij mag nog een woord neerleggen van zijn eigen kaartjes. Kan hij geen woord meer leggen? Dan legt die speler weer een kaart in het midden.
- 6 Ga zo door. Wie is als eerste zijn kaartjes kwijt? Dat is de winnaar.

Handwriting practice lines on page 56. The page contains 20 horizontal dotted lines for writing practice.

Schrijfwijzer

Kijk na.

Woorden met au, auw, ou en ouw

Bedenk of je het woord schrijft met **au(w)** of **ou(w)**.
Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

Je schrijft **au**tobus.
Je schrijft flatgeb**ouw**.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 2 in les 1.

Woorden waarin ik /t/ hoor en th schrijf

Hoor je /t/? Bedenk of je het woord schrijft met **t** of **th**.
Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

Je schrijft **th**eedoek.
Je schrijft marat**h**on.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 3 in les 1.

Woorden die eindigen op b

Hoor je /p/ aan het eind van het woord?
Maak het woord langer.
Hoor je in het lange woord /b/? Schrijf dan een **b**.

Schub: je hoort /p/ aan het einde. Maak het woord langer: schubben. Je hoort /b/ in het lange woord, dus je schrijft: schub**b**.

Soms kun je een woord niet langer maken.
Onthoud dan hoe je het woord schrijft.

Je schrijft kebab**b**.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 4 in les 1.

Woorden waarin ik /ie/ hoor en i schrijf

Hoor je /ie/? Bedenk of je het woord schrijft met **ie** of **i**.
Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

Je schrijft d**i**rigent.
Je schrijft schorpi**o**en.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 6 in les 1.

Woorden die eindigen op isch(e)

Hoor je /ies/ of /iesu/ zonder klemtoon aan het eind van een bijvoeglijk naamwoord?
Schrijf dan **isch** of **ische**.

Je hoort /meed**ies**/, je schrijft med**isch**.
Je hoort /histoor**iesu**/, je schrijft histor**ische**.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 7 in les 1.

Woorden met de letterzetter en de letterover

Hoor je een korte klank aan het eind van een klankgroep? De **letterzetter** zet een extra letter (medeklinker).

Terras: aan het eind van de eerste klankgroep hoor je de korte klank /e/. Je schrijft terr**as**.

Hoor je een lange klank aan het eind van een klankgroep? De **letterover** neemt een letter (klinker) weg.

Vervelen: aan het eind van de tweede klankgroep hoor je de lange klank /ee/. Je schrijft verv**el**en.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 8 en woordpakket 24 in les 1.

Woorden waarin ik /s/ hoor en c schrijf

Hoor je /s/? Bedenk of je het woord schrijft met **s** of **c**.
Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

Je schrijft **c**eremonie.
Je schrijft lu**c**ifer.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 10 in les 1.

Woorden waarin ik /k/ hoor en c schrijf

Hoor je /k/? Bedenk of je het woord schrijft met **k** of **c**.
Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

Je schrijft **c**onflict.
Je schrijft direc**c**teur.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 11 in les 1.

Verkleinwoorden die eindigen op a, o, e en u

verkleinwoord = woord + verkleinstukje
Schrijf eerst het woord op. Schrijf er dan het verkleinstukje **tje** achter.

auto + **tje**: auto**otje**
paraplu + **tje**: paraplu**utje**

Bij woorden die eindigen op **a**, **o**, **e** of **u**, schrijf je voor **tje** een extra klinker.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 12 in les 1.

Woorden met ig en lijk

Hoor je /**ug**/ zonder klemtoon aan het eind van een klankgroep? Schrijf dan **ig**.

Hoor je /**luk**/ zonder klemtoon?

Schrijf dan **lijk**.

Je hoort /wan-trou-**wug**/, je schrijft wantrouw**ig**.

Je hoort /mi-su-**luk**/, je schrijft misse**lijk**.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 14 in les 1.

Woorden met 's

Hoor je /**s**/? Bedenk of je het woord schrijft met '**s** (apostrof s)'. Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

De apostrof staat op de plek waar één of meer letters van het woord zijn weggelaten.

Eindigt een woord in het enkelvoud op **a**, **i**, **o** of **u**?

Dan schrijf je in het meervoud '**s**'.

Je schrijft '**s** middags.

Bikini's: het enkelvoud is bikini. Dat eindigt op **i**. Schrijf in het meervoud '**s**': bikini'**s**.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 15 in les 1.

Woorden met hoofdletters

Schrijf een **hoofdletter** bij:

- het eerste woord in een zin.
- namen van mensen, dieren, dingen, landen, provincies, plaatsen, straten, bergen, rivieren, meren, zeeën, planeten, bevolkingsgroepen, talen, wezens of dingen die heilig zijn en feestdagen.

Je schrijft:

De baas van restaurant **Z**eezicht aan de **S**trandweg in **S**cheveningen heet meneer **D**e **K**orte.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 16 in les 1.

Woorden met ch

Hoor je /**g**/? Bedenk of je het woord schrijft met **g** of **ch**.

Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

Je schrijft kuc**h**en.

Woorden met cht

Hoor je /**gt**/ na een korte klank? Schrijf dan **cht**.

Je hoort /vanagt/.

Je schrijft vann**acht**.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 18 in les 1.

Engelse en Franse leenwoorden

Leenwoorden zijn woorden die uit een andere taal komen. Bedenk hoe je het leenwoord schrijft. Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

Je schrijft **jeans**.
Je schrijft **fondue**.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 19 in les 1.

Woorden met een trema

Hoor je twee losse klinkers achter elkaar die je als één klank kunt uitspreken? Dan schrijf je vaak een **trema** (twee puntjes boven een klinker): **ä, ë, ï, ö, ü**. Een trema geeft aan: hier begint een nieuwe klankgroep.

Poëzie: je hoort /poo-ee-zie/.
Je schrijft poëzie.
Ruïne: je hoort /ruu-ie-nu/.
Je schrijft ruïne.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 20 in les 1.

Werkwoordschema

DE WOORDENBOEKVORM

= de vorm van het werkwoord die in het woordenboek staat
wordt geschreven volgens de gewone schrijfaanwijzingen

Werkwoord?

Het is in de zin een persoonsvorm, deelwoord of het hele werkwoord.

Zelfstandig naamwoord?

Je kunt het
vervangen door een
ander zelfstandig
naamwoord:
het **vergroten** van
de foto → het **lijstje** /
papier van de foto

Bijvoeglijk naamwoord?

Je kunt het
vervangen door een
ander bijvoeglijk
naamwoord!
de **vergrote** foto →
de **mooie** / **leuke** foto
het **lachende** kind
het **lieve** / **leuke** kind

Schrijf het
**zelfstandig
naamwoord**
volgens de gewone
schrijfaanwijzingen.
Uitzonderingen:
De **grootte** van
De **breedte** van

Schrijf het **bij-
voeglijk naamwoord**
hetzelfde als het
voltooid deelwoord:
• op **en**
• op **t** of **d (+ e)** →
Voltooid deelwoord
+ e? Schrijf
het bijvoeglijk
naamwoord
volgens de gewone
schrijfaanwijzingen.
vergroot + e →
vergrote
bezet + e → **bezette**

1 Persoonsvorm?

- **Vraagproef:** maak de zin vragend. Het ww dat
vooraan komt te staan, is de pv.
- **Tijdproef:** verander de tijd (van tt in vt of anders-
om). Het werkwoord dat verandert, is de pv.
- **Getalproef:** verander het onderwerp van ev naar
mv of andersom. Het werkwoord dat meeverandert,
is de pv.

2 Voltooid deelwoord?

Een voltooid deelwoord
begint meestal met **ge**.
Het hoort bij een
persoonsvorm van
hebben, zijn of **worden**.
Het kan op de puntjes
ingevuld worden:
Ik heb/ben/word (iets) ...

Je schrijft het voltooid
deelwoord met **t/d** of **en**
aan het eind.

Hoor je /t/ aan het eind?
Maak het voltooid
deelwoord langer. Hoor
je /d/, schrijf het voltooid
deelwoord met **d**.
Twijfel je? Gebruik dan als
hulpmiddel '**t kofschip**'.

3 Tegenwoordig deelwoord?

Het tegenwoordig
deelwoord vervangt een
bijzin met **terwijl**:
Terwijl ze lachte →
lachend

Schrijf het tegenwoordig
deelwoord als de
woordenboekvorm + **d**.

Lachend keek ze hem
aan.

4 Hele werkwoord?

Het hele werkwoord kan
op de puntjes ingevuld
worden:
Ik kan/zal (iets) ...

Schrijf het hele
werkwoord als de
woordenboekvorm.

Na **te** en **aan het** volgt
altijd het hele werkwoord.

Enkelvoud?

Onderwerp enkelvoud? → persoonsvorm enkelvoud!

Let op! Soms lijkt het onderwerp meervoud, maar is het enkelvoud:

een aantal

de groep

De **gebiedende wijs** heeft geen onderwerp. Schrijf de gebiedende wijs als de **ik-vorm**.

Schenk mij ook alsjeblieft wat in.

Antwoord mij meteen!

JA

Tegenwoordige tijd?

Je kunt er **nu** bij denken.

NEE

NEE

JA

Tegenwoordige tijd enkelvoud

ik ... → ik-vorm

jij ... → ik-vorm + **t**

→ jij/je achter de pv?

geen t achter de ik-vorm

hij/zij ... → ik-vorm + **t**

ik red

jij (je) red**t** – red jij/je

hij/zij red**t**

Meervoud?

Onderwerp meervoud? →
persoonsvorm meervoud!

JA

Tegenwoordige tijd meervoud

wij/jullie/zij ... → woordenboekvorm
wij/jullie/zij redd**en**

Verleden tijd?

Je kunt er **eerder** bij denken.

Let op! Bij een persoonsvorm + voltooid deelwoord kun je er ook **eerder** bij denken. De persoonsvorm kan toch tegenwoordige tijd zijn.

Het is gebeurd.

Het heeft geregend.

JA

Zwak werkwoord?

Een zwak werkwoord krijgt in de verleden tijd **te(n)** of **de(n)** achter de ik-vorm.

JA

Verleden tijd (zwak) enkelvoud

ik/jij/hij/zij ... → ik-vorm + **te / de**
ik/jij/hij/zij wacht**te**, antwoord**de**

Verleden tijd (zwak) meervoud

wij/jullie/zij ... → ik-vorm + **ten / den**
wij/jullie/zij wacht**ten**, antwoord**den**

Let op!

Twijfel je tussen **te(n)** of **de(n)**? Gebruik dan '**t kofschip**' als hulpmiddel. Eindigt de woordenboekvorm op **ten** of **den**? Dan is de verleden tijd dus met dubbel **t** of dubbel **d**!

JA

Sterk werkwoord?

Een sterk werkwoord is eigen-wijs! Die klinkers veranderen in de verleden tijd.

JA

Verleden tijd (sterk) enkelvoud en meervoud

Schrijf de persoonsvorm verleden tijd van het sterke werkwoord volgens de gewone schrijfaanwijzingen.

Let op!

Hoor je in het meervoud /d/? Schrijf het enkelvoud dan ook met **d**.

wij gled**en** → ik gled**d**

DE IK-VORM

De **ik-vorm** = de geschreven stam tegenwoordige tijd

Hak /un/ af van het werkwoord zoals je het hoort. Schrijf de stam op volgens de gewone schrijfaanwijzingen:

v aan het eind → **f**

z aan het eind → **s**

ks aan het eind → **x**

/leevʌn/ → ik-vorm = leef

/reizʌn/ → ik-vorm = reis

/mikseʌn/ → ik-vorm = mix

'T KOFCHIP

1. Luister naar de woordenboekvorm in je hoofd. Welke klank hoor je voor /un/? Dat is de laatste klank van de stam.

2. Is de laatste klank een medeklinker in 't **kofschip**: dus de klank /t/, /k/, /f/, /s/ of /p/? Of is het een werkwoord met **ch** ('t kofschip) zoals **lachen** of **juichen**?

• **Ja?** Je schrijft

– de verleden tijd **ik-vorm** + **te(n)**

– voltooid deelwoord op **t**.

• **Nee?** Je schrijft

– de verleden tijd **ik-vorm** + **de(n)**

– voltooid deelwoord op **d**.

leven → /leevʌn/ → /v/ niet in 't kofschip → vt: leefde(n) – volt dlw: geleefd

reizen → /reizzʌn/ → /z/ niet in 't kofschip → vt: reisde(n) – volt dlw: gereisd

mixen → /mikssʌn/ → /s/ wel in 't kofschip → vt: mixte(n) – volt dlw: gemixt

W

De persoonsvorm tegenwoordige tijd (herhaling)

Schrijfaanwijzingen persoonsvorm tegenwoordige tijd enkelvoud (pv tt ev)

Kijk altijd eerst naar de **stam**: de woordenboekvorm zoals je hem hoort zonder /un/. Van de stam maak je de **ik-vorm** volgens de gewone schrijfaanwijzingen.

De persoonsvorm **jij-vorm** en de **hij/zij-vorm tegenwoordige tijd** schrijf je als de **ik-vorm** + **t**.

		persoonsvorm tegenwoordige tijd enkelvoud (pv tt ev)		
woordenboekvorm	stam	ik-vorm	jij-vorm	hij/zij-vorm
worden	/word <u>ʌ</u> n/	ik word	jij word <u>t</u>	hij/zij word <u>t</u>

Schrijfaanwijzing persoonsvorm tegenwoordige tijd meervoud (pv tt mv)

De persoonsvorm **wij/jullie/zij-vorm tegenwoordige tijd** schrijf je als de woordenboekvorm.

persoonsvorm tegenwoordige tijd meervoud (pv tt mv)			
woordenboekvorm	wij-vorm	jullie-vorm	zij-vorm (mv)
worden	wij worden	jullie worden	zij worden

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 1 in les 1.

De persoonsvorm tegenwoordige tijd enkelvoud: jij/je achter de persoonsvorm

Jij-vorm = ik-vorm + **t**: jij spring**t**.

Als jij/je achter de persoonsvorm tegenwoordige tijd staat, verdwijnt de **t**: spring jij?

jij/je voor pv tt
(ik-vorm + **t**)

Jij lig**t**.

Jij verbied**t**.

jij/je achter pv tt
(ik-vorm zonder t)

Lig jij?

Verbied jij?

Let op als er een woordgroep achter de persoonsvorm staat die met **je** begint.

Je kunt zo'n woordgroep vervangen door **hij** of **zij**. Dan blijft de **t** dus staan!

hij/zij voor pv tt
(ik-vorm + **t**)

Je broer voetbal**t**.

Je moeder braadt **t** vlees.

hij/zij achter pv tt
(ik-vorm + **t**)

Voetbal**t** je broer?

Braadt **t** je moeder vlees?

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 5 in les 1.

De persoonsvorm verleden tijd van sterke werkwoorden

Er zijn twee groepen werkwoorden wat de verleden tijd betreft:

- zwakke werkwoorden
- sterke werkwoorden.

Bij **zwakke werkwoorden** is de persoonsvorm verleden tijd **ik-vorm + te(n)** of **de(n)**.

ik bel – ik/jij/hij/zij bel**de** : wij/jullie/zij bel**den**

Sterke werkwoorden zijn eigenwijs! Die doen het heel anders. De persoonsvorm van sterke werkwoorden **verandert** in de verleden tijd van **klinker**.

ik kijk – ik/jij/hij/zij **keek** : wij/jullie/zij **keken**

Sterke werkwoorden: de klinker verandert in de verleden tijd!

klinker- verandering	in /a/ en /aa/	in /o/	in /oo/	in /ee/	in /ie/	in /oe/
woorden- boekvorm	eten	vechten	ruiken	kijken	slapen	dragen
verleden tijd	at – aten	vocht – vochten	rook – roken	keek – keken	sliep – sliepen	droeg – droegen

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 9 in les 1.

Zwakke werkwoorden schrijf je in de verleden tijd als **ik-vorm + te(n)** of **de(n)**.

Soms kun je niet goed horen of er **te(n)** of **de(n)** achter de ik-vorm komt in de verleden tijd.

Gebruik dan als hulpmiddel '**t kofschip**.

1. Luister naar de woordenboekvorm in je hoofd. Welke klank hoor je voor /un/?

Dat is de laatste klank van de stam.

2. Is de laatste klank van de stam /t/, /k/, /f/, /s/, /p/, dus zit die medeklinker in '**t kofschip**?

Of is het een werkwoord met **ch** ('t kofschip) zoals lach**en** of jui**chen**?

- Ja? Je schrijft **ik-vorm + te(n)**
- Nee? Je schrijft **ik-vorm + de(n)**

Eindigt de ik-vorm tegenwoordige tijd op **t** of **d**?

Dan is de verleden tijd dus met **dubbel t** of **dubbel d**!

woorden-boekvorm	laatste klank stam	wel in ' t kof-schip → ik-vorm + te(n)	niet in ' t kof-schip → ik-vorm + de(n)	ik-vorm + ten/den	vt enk	vt mv
.....						
lassen	/s/	X		las + te(n)	laste te	lasten ten
pleiten	/t/	X		pleit + te(n)	pleitte te	pleitten ten
spelen	/l/		X	speel + de(n)	speelde de	speelden den
wieden	/d/		X	wied + de(n)	wiede de	wieden den

woorden-boekvorm	werk-woord met ch	wel in ' t kof-schip	niet in ' t kof-schip	ik-vorm + ten/den	vt enk	vt mv
.....						
lunchen	ch	X		lunch + te(n)	lunchte te	lunchten ten

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 13 in les 1.

Persoonsvorm + voltooid deelwoord (volt dlw)

Naast een persoonsvorm van **hebben**, **zijn** of **worden** kan er een ander werkwoord in de zin staan: het **voltooid deelwoord**. Een voltooid deelwoord begint meestal met **ge**.

Ik heb **gewerkt** – jij hebt **gewerkt** – hij/zij heeft **gewerkt** – wij/jullie/zij hebben **gewerkt**

pv = heb/hebt/heeft/hebben

volt dlw = gewerkt

Een voltooid deelwoord van een zwak werkwoord eindigt op **t** of **d**: gewerk**t** – gewend**d**

Twijfel je? Gebruik dan als hulpmiddel '**t kofschip**'.

Een voltooid deelwoord van een sterk werkwoord eindigt op **en**: gelat**en** – gelop**en**

Persoonsvorm + het hele werkwoord (hele ww)

Naast een persoonsvorm van bijvoorbeeld **kunnen**, **zullen** of **willen** kan er een ander werkwoord in de zin staan: het **hele werkwoord**.

Ik kan werken – jij/hij/zij kunt werken – wij/jullie/zij kunnen werken

pv = kan/kunt/kunnen

hele ww = werken

Je schrijft het hele werkwoord als de woordenboekvorm.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 17 in les 1.

A stylized yellow lightning bolt graphic with a 3D effect, pointing downwards and to the left. It is set against a background that is blue at the top and white below.

A stylized yellow lightning bolt graphic with a black outline, pointing downwards and to the left. It is positioned on the right side of the page, overlapping the white background and the blue header.

A stylized yellow lightning bolt graphic with a 3D effect, pointing downwards and to the left. It is set against a background that is blue at the top and white below.

A stylized yellow lightning bolt graphic with a 3D effect, pointing downwards and to the left. It is set against a background that is blue at the top and white below.

Colofon

Verhalen en leesteksten

Maria Hetty van den Berg
Annemarie van den Brink
Jørgen Hofmans

Auteurs

Maria Hetty van den Berg
Tamara van den Berg
Jannie van Driel-Copper
Irene Engelbertink
Wies Gloudemans
Iris Meijsing
Jeannette Miś
Cokky Stolze-van der Vegte
Gerda Verhey
Anne Coos Vuurmans

Redactie

Projectteam ThiemeMeulenhoff

Vormgeving

Flowdesign, Utrecht

Opmaak

Crius Group

Beeldverwerking

Eduardo media

Illustraties

Peter FitzVerploegh
De Boer illustraties / Michel de Boer
Studio Toendra (hoofdstukopeningen)

Foto's

Shutterstock

Over ThiemeMeulenhoff

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt slimme flexibele leeroplossingen met een persoonlijke aanpak. Voor elk niveau en elke manier van leren. Want niemand is hetzelfde.

We combineren onze kennis van content, leerontwerp en technologie, met onze energie voor vernieuwing. Om met en voor onderwijsprofessionals grenzen te verleggen. Zo zijn we samen de motor voor verandering in het primair, voortgezet en beroepsonderwijs.

Samen leren vernieuwen.

www.thiememeulenhoff.nl

ISBN 978 90 06 41438 7

Versie 1.2

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Deze uitgave is volledig CO₂-neutraal geproduceerd.

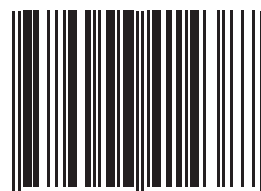
Het voor deze uitgave gebruikte papier is voorzien van het FSC®-keurmerk.

Dit betekent dat de bosbouw op een verantwoorde wijze heeft plaatsgevonden.

Spelling

Groep 7 • Blok 5

9 789006 414387